بررسی صنعت گردشگری در استان فارس

فرانک دهقان و محمد رضا شهسوار*

استان فارس با بیش از ۱۳۴۷ اثر تاریخی ثبت شده ملی، دو اثر تاریخی ثبت شده جهانی (تخت‌جمشید و پاسارگاد)، ۴۰۰ جاذبه طبیعی، بافت بومی و فرهنگهای متنوع به عنوان یکی از قطبهای گردشگری کشور شرایط بسیار مناسبی را برای جذب طبیعت‌گردان و گردشگران فراهم نموده است به گونه‌ای که طی پنج سال گذشته تاکنون از نظر ورود گردشگران خارجی، مقام اول را در بین استانهای مختلف کشور داشته است اما آمار و ارقام نشان‌دهنده آن است که با وجود این قابلیتهای بی‌نظیر طی برنامه سوم توسعه سهم درآمدهای ارزی حاصل از گردشگری از کل کشور تا ۴/۵ درصد فراتر نرفته و از درآمد ۳ میلیارد و ۸۶۰ میلیون دلاری که طی این پنج سال نصیب کشور شده سهم استان در حدود ۲۰۰ میلیون دلار (کمتر از ۵ درصد) بوده است.

در این گزارش روند ورود گردشگران خارجی به استان به تفکیک جنس، سن، شغل و درآمدهای ارزی حاصل از ورود گردشگر بررسی شده و قابلیتها و امکانات فارس در زمینه جذب گردشگر و همچنین تنگناهای موجود مورد توجه قرار گرفته است. در پایان پیشنهاد می‌شود به منظور بهبود و رشد این صنعت در استان اطلاعات جامع و کاملی از تمام اماکن باستانی، تاریخی، فرهنگی و تفریحی در قالب فیلم و عکس توسط سازمانهای مربوط مانند میراث فرهنگی و گردشگری در فصول مختلف و با موضوعات متنوع تهیه گردد و برگزاری نمایشگاههای بزرگ در کشورهای گردشگرپذیر و موفق در این زمینه و تبلیغات حضوری و فروش محصولات داخلی و صنایع دستی در سرلوحه وظایف قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: صنعت گردشگری، استان فارس.

۱. مقدمه

امروزه صنعت گردشگری در جهان توسعه فراوانی یافته و بسیاری از کشورها با بهره‌گیری از این صنعت توانسته‌اند وضع خود را تا حد درخور توجهی بهبود بخشند و به حل مشکلات اقتصادی از نظیر پایین بودن سطح درآمد سرانه، بیکاری و کمبود درآمدهای ارزی بپردازند. به طوری که در حال حاضر درآمد حاصل از صنعت گردشگری حدود شش درصد صادرات جهان را تشکیل می‌دهد. این صنعت برای کشورهای در حال توسعه به ویژه کشورهای تک محصولی یکی از راهکارهای ایجاد اشتغال به شمار می‌رود. طبق آمارهای سازمان جهانی گردشگری (WTO) در

* کارشناسان اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی فارس

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

سال ۲۰۰۳ حدود ۷۲۵ میلیون گردشگر به کشورهای مختلف سفر کرده و حدود ۴۴۵ میلیارد دلار هزینه کرده‌اند و تا سال ۲۰۲۰ شمارگردشگران جهان به ۱/۵ میلیارد نفر خواهد رسید و حدود دو تریلیون دلار خرج خواهند کرد. آمارها نشان می‌دهد که فعالیتهای اقتصادی سفر و جهانگردی بین سالهای ۲۰۰۰ و ۲۰۱۰ دارای رشدی معادل ۴/۲ درصد در هر سال خواهد بود و پیش‌بینی می‌شود میزان تولید ناخالص داخلی صنعت گردشگری در خاورمیانه به ۳/۲ میلیارد دلار برسد و تا سال ۲۰۱۴ این میزان از رشد معادل ۹/۳ در سال برخوردار باشد. این مطالب به این نکته اشاره دارد که کشورهای مختلف جهان در پرتو توانمندیهای گوناگون و جاذبه‌های متنوع فرهنگی و اکوتوریستی درصدد جلب جهانگردان و کسب درآمد ارزی هستند.

کشور ما به تصدیق سازمان یونسکو از نظر دارا بودن ابنیه و آثار تاریخی جزو ۹ کشور نخست دنیا محسوب می‌شود و از نظر جاذبه‌های اکوتوریستی در میان ۱۰ کشور برتر دنیا قرار دارد. این در حالی است که متناسب با این قابلیتها باید از درآمد ۷۰۰ میلیارد دلاری توریسم بهره ببرد و سهم آن حداقل پنج درصد از این درآمد باشد اما درآمد ایران بسیار کمتر بوده و درواقع کمتر از ۰/۲ درصد است. آمارها و مستندات موجود در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نشان‌دهنده آن است که طی سالهای برنامه سوم توسعه، عملکردها در مورد جذب توریسم ضعیف بوده است به نحوی که در سال ۱۳۷۹ فقط ۶۷۱ میلیون دلار، سال ۱۳۸۰ حدود ۷۰۰ میلیون دلار، سال ۱۳۸۱ معادل ۷۹۲ میلیون دلار، سال ۱۳۸۲ معادل ۷۵۳ میلیون دلار و در سال ۱۳۸۳ نیز ۹۵۰ میلیون دلار درآمد از طریق گردشگری نصیب کشورمان شده است و باعث شده که از این نظر در رتبه ۹۲ جهان قرار بگیریم، حال آنکه با توجه به اتکای بیش از حد اقتصاد ایران به صادرات نفت خام و آسیب‌پذیری فراوان آن در اثر تغییرات قیمت نفت و سایر شرکتهای اقتصادی و غیر اقتصادی، توسعه صنعت گردشگری تا حد زیادی می‌تواند موجب کاهش این آسیب‌پذیری شود و سیاستگذاران اقتصادی را نیز در رویارویی با مشکلات جاری نظیر کمبود درآمدهای ارزی، پایین بودن سطح درآمد جامعه، پایین بودن صادرات غیرنفتی و مشکل بیکاری کمک کند.

استان فارس با گستره ۱۲۴ هزار کیلومتری (در حدود ۷/۵ درصد از مساحت کل کشور) در جنوب منطقه مرکزی ایران واقع گردیده است و با برخورداری از موقعیت طبیعی و جغرافیایی ممتاز، مراکز مذهبی و بقاع متبرکه، شهرهای باستانی با قدمت تاریخی و شگفتیهای شیوه‌های معیشتی کوچ‌نشینی و جاذبه‌های طبیعت‌گردی، آن به عنوان یکی از قطبهای گردشگری کشور شرایط بسیار مناسبی را فراهم نموده است. بیش از ۱۳۴۷ اثر تاریخی ثبت شده ملی، دو اثر تاریخی ثبت شده جهانی (تخت جمشید و پاسارگاد)، ۴۰۰ جاذبه طبیعی، بافت بومی و فرهنگهای متنوع از جاذبه‌های بسیار مهم گردشگری استان می‌باشد که همواره باعث جذب گردشگران زیادی بوده است، به گونه‌ای که طی پنج سال گذشته تا کنون از نظر ورود گردشگران خارجی مقام اول را در بین

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

استانهای مختلف کشور داشته است. به این ترتیب استان فارس در تأمین سهم بایسته ایـران از درآمـد گردشگری که در جهت تحقق آن تلاش می‌شود می‌تواند نقش مؤثری ایفا کنـد، بـه ویـژه آنکـه در چارچوب سیاسـتهای توسـعه بلنـدمـدت اسـتان، میـراث فرهنگـی و گردشـگری، بـه عنـوان یکـی از محورهای توسعه استان تعریف شده است.

بدون شک می‌توان ادعا کرد بی‌نظیرترین و با شکوه‌ترین آثار باستانی در این استان قرار دارد و بسیاری از منابع طبیعی و حیات‌وحش و جلوه‌های طبیعی استان در کشور بی‌مانند اسـت ولـی نگـاهی به آمارها طی این سالها گویای حقیقتی تلخ اسـت و مـوارد یـاد شـده در مـورد صـنعت گردشـگری کشور در استان نیز نمودی روشن‌تر پیدا می‌کند. با توجه به آمارهای برنامـه سـوم سـهم گردشـگری استان طی سالهای ۱۳۸۳ - ۱۳۷۹ از ۴/۵ درصد فراتر نرفته است و از درآمد ۳ میلیـارد و ۸۶۰ میلیـون دلاری که طی این پنج سال نصیب کشور شده سـهم اسـتان کمتـر از پـنج درصـد بـوده اسـت. حتـی می‌تـوان گفت استان فارس با داشتن آثار تاریخی باستانی که شـماری از آن ثبـت جهـانی نیـز شـده است، در صنعت گردشگری جهان سهمی کمتر از ۰/۰۰۵ درصد دارد. به نظر می‌رسد کـه توجـه بـه این بخش در اقتصاد استان تأثیر زیادی در بهبـود وضـع اقتصـادی اسـتان، افـزایش اشـتغال و درآمـد سرانه و در نهایت توسعه استان خواهد داشت. محقق شدن این اهداف نیز بدون توجه بیشتر مسـئولان و ایجاد امکانات گردشگری و زیربناهای لازم و ایجاد زمینه جـذب گردشـگر و معرفـی جاذبـه‌هـای باستانی، فرهنگی و طبیعی امکان‌پذیر نخواهد بود.

در نوشتار حاضر روند ورود گردشگران خارجی به تفکیک جنس، سـن، شـغل و سـایر مـوارد، همچنین درآمدهای ارزی حاصل از آن طی سالهای اخیر بررسی شده است و بـا یـادآوری قابلیتهـا و امکانات استان فارس در زمینه جلـب گردشـگر، تنگناهـا و محـدودیتهای موجـود مـورد توجـه قـرار گرفته است. در انتها نیز پیشنهادهایی برای بهبود وضع بخش جهانگردی استان ارائه شده است.

۲. بررسی روند ورود گردشگران به ایران و استان

استان فارس سرزمینی با گستره جغرافیایی وسیع، تنوع آب و هوایی و شرایط زیست‌محیطی متفاوت، تنوع قـومی و فرهنگـی غنـی و آثـار تـاریخی فـراوان، اسـتانی بـا ۲۲ شهرسـتان در اشـکال شـهری و روستایی و جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیار، نظیر کشوری پهناور در قالب یـک اسـتان جـای داده شده است و متأسفانه به رغم استعدادها و تواناییهای بسیار آن، هنوز برای مردم ایـران ناشـناخته مانـده است. گردشگری در ایران پدیده‌ای فصـلی بـا قطبهـای محـدود و تقریبـاً درونزاسـت و گردشـگری خارجی نیز بیشتر به عنوان بازاری برای کشورهای همسایه محسوب می‌شود تا اینکه بـه عنـوان جلـب گردشـگر بـرای بازارهـای داخلـی قـرار بگیـرد. جهـانگردی بـین‌المللـی دربرگیرنـده گردشـگری درون‌مرزی و گردشگری برون‌مرزی است. به عبارت دیگر افراد غیرمقیم کـه بـه ایـران یـا در ایـران

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

سفر می‌کنند و نیز آن دسته از افراد مقیم ایرآنکه به خارج از ایران مسافرت می‌کنند، در مجموع جهانگردی بین‌المللی ایران را شکل می‌دهند. بر این اساس در این بخش رشد جهانگردان ورودی به ایران و استان و درآمدهای حاصل از این امر مورد بررسی قرار می‌گیرد. ذکر این نکته ضروری است که در عمل آمارهای جهانگردی در ایران و استان با تعاریف استاندارد و بین‌المللی انطباق کامل ندارند. برای مثال به جای اقامت، تابعیت افراد ملاک قرار می‌گیرد و از این‌رو ایرانیان مقیم خارج به هنگام سفر به ایران و استان در زمره جهانگردان ورودی در آمارهای سفر محاسبه نمی‌شوند.

بنا به تعریف، گردشگر یا توریست به فردی اطلاق می‌شود که به شهر یا کشوری غیر از محیط زندگی عادی خود برای مدتی که کمتر از ۲۴ ساعت و بیش از یکسال نباشد سفر کند و منظور او کسب درآمد یا انتقال دائم نباشد. این سفر ممکن است به صورت فردی یا گروهی انجام شود. در حالی که در کشور ما تمایزی بین دیدارکنندگان میان‌روزی یا گذری[1] که حتی یک شب را در ایران نمی‌گذرانند، افرادی که برای انجام کار و دریافت مزد به ایران سفر می‌کنند، مهاجران دائم یا موقت مانند افغانی‌ها و پاکستانی‌ها، مسافران عبوری و پیله‌وران[2] گذارده نمی‌شود و به ویژه در سالهای اخیر همه در آمار جهانگردان ورودی به ایران و استان گنجانده می‌شوند. بنابراین بسیاری از کارشناسان به این آمار با دیده تردید می‌نگرند. در هر سال سازمانهای مختلف مانند نیروی انتظامی، گمرک، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری هر یک جداگانه آماری ارائه می‌دهند که با یکدیگر متفاوت است و نمی‌توان با دقت به آنها استناد کرد. به هر حال در این گزارش از آمار دفتر برنامه‌ریزی و امور فنی سازمان میراث فرهنگی کشور، همچنین سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس استفاده شده است.

با نگاهی به جدول شماره (۱) مشخص می‌شود که آمار جهانگردان ورودی به ایران و استان بسیار کم بوده که مهم‌ترین دلیل آن شرایط عمومی و سیاستها و قوانین پس از انقلاب و شرایط جنگ بوده است اما از نیمه سال ۱۳۶۷ به بعد به دنبال قبول قطعنامه شورای امنیت از سوی ایران، روند ورود گردشگران به استان زیاد شد و در سال ۱۳۷۳ به ۱۷۳۱۱ نفر رسید. در این مدت ۳۶۰ هزار نفر جهانگرد به ایران سفر کرده‌اند.

در فاصله سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ تعداد جهانگردان ورودی به استان از ۱۰۷۶۴ نفر به ۲۰۲۷۳ نفر افزایش یافت. به عبارت دیگر طی هشت سال تعداد جهانگردان ورودی به استان دو برابر شد در حالی در طی همین مدت تعداد جهانگردان ورودی به ایران شش برابر شده است که این موضوع در جای خود قابل تأمل است. متأسفانه رشد ورود جهانگرد به استان طی سالهای ۱۳۷۵ -۱۳۷۰ برابر ۱۶/۲ و این نرخ برای کشور طی همین زمان ۲۳/۳ درصد بوده است.

1. Same Day
2. Border Workers

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

تعداد جهانگردان ورودی به استان در سال ۱۳۷۶ بـا افزایشـی بـیش از دو برابـر بـه ۵۴۶۳۸ نفـر رسید. این تعداد دوباره در سال ۱۳۷۷ با ۵۷ درصد کاهش به ۲۳۵۰۳ نفر رسید و در سال ۱۳۷۸ با ۹۵ درصد رشد به ۴۵۶۸۷ نفر افزایش یافت. در حالی که طی این سال روند ورود گردشگر بـه اسـتان از الگوی منظمی پیروی نکرده و با افزایش شدید یا کاهش چشمگیری همراه بوده است. ایـن موضـوع طی سالهای ۱۳۷۸ – ۱۳۷۶ در مورد ایران دیده نمی‌شود و از مقایسه آمار مربوط بـه اسـتان و کشـور نیز مشخص است. به طوری که در این مدت تعداد گردشگران ورودی بـه ایـران از ۷۶۴۹۰۲ نفـر در سال ۱۳۷۶ با رشد متوسط سالیانه ۳۱ درصد به ۱۳۲۰۹۰۵ نفر رسیده است.

جدول شماره ۱. تعداد گردشگران خارجی وارد شده به کشور و استان طی سالهای ۱۳۸۴ - ۱۳۶۸ (نفر)

سال	گردشگران وارد شده به کشور	گردشگران وارد شده به استان	تغییرات استان (درصد)	سهم استان از کشور
۱۳۶۸	۹۳/۹۵۳	۱۰/۷۶٤	-	۱۱/۵
۱۳۶۹	۱۶۱/۹۵٤	۸/٤۵۱	-۲۱/۵	۵/۲
۱۳۷۰	۲٤۹/۱۰۳	۱۱/٤۰۹	۳۵	۴/۶
۱۳۷۱	۲۷۵/۶۷۲	۱۱/۶۳۷	۲	۴/۲
۱۳۷۲	۳۱۱/۲٤۳	۱٤/۹۰۲	۲۸/۱	۴/۸
۱۳۷۳	۳۶۰/۶۵۸	۱۷/۳۱۱	۱۶/۲	۴/۸
۱۳۷٤	٤۸۸/۹۰۸	۱۸/۷۹۲	۸/۶	۳/۸
۱۳۷۵	۵۷۳/٤٤۹	۲۰/۲۷۳	۷/۹	۳/۵
۱۳۷۶	۷۶٤/۰۹۲	۵٤/۶۳۸	۱۶۹/۵	۷/۲
۱۳۷۷	۱/۰۰۷/۵۹۷	۲۵/۵۰۳	-۵۷	۲/۳
۱۳۷۸	۱/۳۲۰/۹۰۵	٤۵/۶۸۷	۹۴/۴	۳/۵
۱۳۷۹	۱/۳٤۱/۷۶۲	۵۷/۰۸۸	۲۵	۴/۳
۱۳۸۰	۱/٤۰۰/۰۰۰	٤۹۰۰۰	-۱۴/۲	۳/۵
۱۳۸۱	۱/۵۸٤/۰۰۰	٤۲/۳۰۰	-۱۳/۷	۲/۷
۱۳۸۲	۱/۵۰۸/٤۸۷	٤۵/۲۵٤	۷	۳
۱۳۸۳	۱/۸۲٤/۸۲۰	۷۶/۷۱٤	۶۹/۵	۴/۲

مآخذ:۱) دفتر مطالعات اقتصادی و بازاریابی سازمان ایرانگردی و جهانگردی
۲) سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

طی سالهای ۱۳۸۳-۱۳۷۹ که سـالهای برنامـه سـوم توسـعه اسـت، عملکردهـا در مـورد جـذب گردشگر ضعیف بوده است. این موضوع از جدول شماره (۲) برای کشور و استان نیز کاملاً مشخص است. عملکرد شاخصـهای کلیـدی (اهـداف کمـی) در بخـش گردشـگری در طـی سـالهای برنامـه نشان‌دهنده آن است که در سال ۱۳۷۹ حدود ۷۸/۹ درصد مطـابق برنامـه جهـانگرد بـه کشـور آمـده است. در سالهای ۱۳۸۰، ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به ترتیب ۶۶، ۶۱ و ۴۷ درصـد از برنامـه جهـانگردی محقـق

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

شده است که در نهایت در سال ۱۳۸۳ سال پایانی برنامه سوم، میزان آن به ۴۶ درصد رسیده است. بالاترین آمار ورود گردشگر به کشور طی برنامه سوم توسعه در سال ۱۳۸۱ و معادل ۱۵۸۴۰۰۰ نفر بوده است، در صورتی که این رقم باید به دو میلیون و ۱۰۰ هزار نفر می‌رسید. در سال پایانی برنامه نیز این تعداد باید به چهار میلیون نفر می‌رسید اما طبق آمار کمتر از نصف این هدف محقق شده است. روند ورود گردشگر به استان فارس نیز مانند الگوی کشور است. طبق آمار و بررسیهای صورت گرفته، به جز سال ۳۷۹ سال اول شروع برنامه، در بقیه سالها اهداف برنامه محقق نشده است. در سال ۱۳۸۳ نیز باید ۱۵۰ هزار نفر گردشگر به استان وارد می‌شد ولی عملکرد ۷۶۷۰۰ نفر است.

جدول شماره ۲. پیش‌بینی و عملکرد روند ورود گردشگر به استان فارس و کشور طی برنامه سوم توسعه

(نفر)

	سال ورود گردشگر	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
فارس	پیش بینی	٤١	٥٧	٧٩	١٠٩	١٥٠
	عملکرد	٥٧	٤٩	۴۲/۳	٥٠	٧۶/٧
	تحقق	١٣٩	٨٦	٥٣/٥	۴٥/٩	٥١/١
کل کشور	پیش بینی	١٧٠٠	٢١٠٠	٢٥٩٧	٣٢١٠	٣٩٦٧
	عملکرد	١٣٤٢	١٤٠٠	١٥٨٤	١٥٠٨	١٨٢٥
	تحقق	٧٨/٩	۶۶/٧	٦١	٤٧	٤٦

مآخذ:۱) دفتر آمار و برنامه‌ریزی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
۲) مستندات برنامه سوم توسعه ۸۳ - ۷۹
۳) سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس

از عوامل مهم نیامدن گردشگر به ایران و استان می‌توان به ناآشنایی مسئولان و دست‌اندرکاران این حوزه نسبت به گردشگری، نبودِ قوانین جامع و کافی در این زمینه، کمبود محسوس اماکن تفریحی و اقامتی از نظر هتلها، مهمانسراها و تأسیسات رفاهی، نبود تبلیغات مناسب از جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و گردشگری ایران و استان، نبودِ زیرساختها و زیربناهای این حوزه از نظر وسایل مدرن حمل و نقل، توسعه خدمات هواپیمایی، فرودگاهها، راههای مناسب ارتباطی و راه آهن و قطارشهری و در برخی موارد تنگناهای ایدئولوژیک و انطباق نداشتن آن با فرهنگ گردشگری اشاره کرد. از موانع بزرگ بر سر راه رشد این صنعت در ایران، دیدگاه منفی برخی از گردشگران خارجی نسبت به امنیت کشور است. چنانکه در یک نظرسنجی از گردشگران ورودی به ایران در سال ۱۹۹۸ مشخص شد که ۶۰ درصد از گردشگران خارجی پیش از ورود به ایران به شدت نگران امنیت جان خود بودند و با پذیرش ریسک بسیار زیاد، خود را آماده سفر به ایران می‌کردند. متأسفانه طی این سالها تبلیغات منفی توسط رسانه‌های خارجی در مورد کشور ما نیز به این موضوع بیشتر

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

دامن زده است. امید است که با برنامه‌ریزیهای دقیق و سیاستهای منطقی مقامات مسئول گرهی از مشکلات این صنعت مهم باز شود.

۳. روند ورود گردشگر به استان فارس طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳ در ماههای مختلف

جدول شماره (۳) آمار ورودی گردشگران خارجی را به استان فارس طی سالهای ۱۳۸۴ - ۱۳۸۳ طی ۱۲ ماه نشان می‌دهد. آمار ورودی گردشگر نشان‌دهنده آن است که در مجموع تعداد گردشگران ورودی به استان با ۳۲ درصد افزایش از ۷۶۷ نفر در سال ۱۳۸۳ به ۱۰۱۶۰۷ نفر رسیده است.

جدول شماره۳. آمار ورود گردشگران خارجی به استان فارس طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

ردیف	ماه	۱۳۸۳	۱۳۸٤	نرخ رشد
۱	فروردین	۹۰۸۰	۸۸۲۸	-۳
۲	اردیبهشت	۷٦٦۱	۱۰۲۸۷	۳٤
۳	خرداد	٥٦۷۲	۷۲٤٦	۲۸
٤	تیر	۸٤۷۹	۱۰۸٦۸	۲۸
٥	مرداد	۱۳۱٤۹	۱٥٦٤٤	۱۹
٦	شهریور	٦٦۲۲	۸٦۲٤	۳۰
۷	مهر	٦٤۱۸	۷۳۷۲	۱٥
۸	آبان	۳۱۰٥	۱۲۰۸٤	۲۸۹
۹	آذر	۲۸۹۸	۳٥۱۳	۲۱
۱۰	دی	۳٦۸۱	٦۲٦٦	۷۰
۱۱	بهمن	٥۷۷۲	٥۸۱٤	۱
۱۲	اسفند	٤۱۷۷	٥۰٦۱	۲۱
کل		۷٦۷۱٤	۱۰۱٦۰۷	۳۲

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

با توجه به جدول شماره (۳) به جز فروردین که با کاهش ۳ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۳ روبرو بوده‌ایم، در ۱۱ ماه دیگر شاهد میزان رشد ورود گردشگر هستیم. بیشترین افزایش در آبان صورت گرفته که تعداد گردشگران نسبت به همین ماه در سال گذشته حدود چهار برابر شده و به ۱۲۰۸۴ نفر رسیده است. از سوی دیگر در بهمن کمترین رشد یعنی یک درصد دیده می‌شود که مشخص است تعداد گردشگران ورودی در این دو سال تقریباً برابر بوده است. اگر از دید فصلی به این جدول توجه کنیم، مشخص است بیشترین درصد ورودی گردشگران به استان در فصل تابستان و پس از آن در بهار صورت گرفته است. طی سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۲۸۲۳۰ نفر (۳۶/۸ درصد) و ۳۵۰۵۴ نفر (۳۴/۵ درصد) در فصل تابستان وارد استان شده‌اند. این نسبت برای

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

فصل بهار و در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۲۹/۲ و ۲۶ درصد است. کمترین درصد ورود گردشگران در فصل پاییز و زمستان صورت گرفته است، به طوری که در فصل زمستان در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴، گردشگران ورودی به ترتیب ۱۷/۷ و ۱۶/۸ درصد از کل گردشگران را تشکیل داده‌اند. موضوع یادشده از این دید قابل توجه است که بدانیم فصل زمستان در کشورهای اروپایی و برخی از کشورهای آمریکای لاتین همراه با ایام تعطیلات سال جدید بوده و بنابراین اوقات فراغت بیشتری در اختیار گردشگران اروپایی قرار دارد ولی متأسفانه در ایران و استان در این فصل از سال شاهد کاهش ورود گردشگر هستیم. بیشتر گردشگران ورودی به استان از کشورهای عربی حوزه خلیج فارس هستند که در فصل تابستان به استان سفر می‌کنند.

۱-۳. بررسی ورود گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک جنسیت

جدول شماره (۴) توزیع گردشگران وارد شده به استان فارس را بر اساس جنسیت نشان می‌دهد. با توجه به جدول در هر دو سال مورد نظر، تعداد گردشگران زن وارد شده به استان بیش از مردان بوده است. به گونه‌ای که از مجموع ۷۶۷۱۴ نفر گردشگر وارد شده به استان در سال ۱۳۸۳، در حدود ۶۰ درصد از گردشگران (۴۵۴۸۰ نفر) زن بوده‌اند. این نسبت در سال ۱۳۸۴ به ۵۲ درصد از کل گردشگران رسیده است.

جدول شماره ۴. آمار ورودی گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک جنسیت طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

شرح	۱۳۸۳		۱۳۸٤		نرخ رشد
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
زن	٤٥٤٨٠	۵۹/۳	۵۳۲٤۲	۵۲/۴	۱۷
مرد	۳۱۲۳٤	۴۰/۷	٤٨۳٦٥	۴۷/۶	۵۵
جمع کل	۷٦۷۱٤	۱۰۰	۱۰۱٦۰۷	۱۰۰	۳۲

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

تعداد مردان گردشگر نیز از ۳۱۲۳۴ نفر با رشد ۵۵ درصدی به ۴۸۳۶۸ نفر رسیده است. سهم مردان در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ به ترتیب در حدود ۴۱ و ۴۸ درصد است. آنچه مشخص است اینکه تمایل گردشگران خارجی زن به بازدید از اماکن تاریخی، فرهنگی و طبیعی استان بیشتر بوده است. در سال ۱۳۸۴ ترکیب جنسیتی گردشگران ورودی به یکدیگر نزدیک شده است.

۲-۳. بررسی ورود گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک سن

جدول شماره (۵) آمار ورود گردشگران خارجی به استان را به تفکیک سن نشان می‌دهد. نزدیک به ۴۵ درصد از گردشگران ورودی به استان در سال ۱۳۸۳ میانسال (بیش از ۴۰ سال) بوده‌اند. این

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

نسبت در سال ۱۳۸۴ نیز در حدود ۴۳ درصد است که اندکی کاهش نشان می‌دهد. بیشترین افزایش میزان رشد در گروههای سنی کمتر از ۲۰ سال با ۶۱ درصد و سپس گروه سالمندان بیش از ۵۰ ساله با ۴۸ درصد است.

جدول شماره ۵.آمار ورودی گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک سن طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

شرح	۱۳۸۳		۱۳۸٤		نرخ رشد
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
کمتر از ۲۰ سال	۸۵۱۵	۱۱/۱	۱۳۷۱۷	۱۳/۵	۶۱/۱
۲۰ تا ۲۹ سال	۱۷٦٤٤	۲۳	۲۵۵۰۳	۲۵/۱	۴۴/۵
۳۰ تا ۳۹ سال	۱۵۸۸۰	۲۰/۷	۱۸۱۸۷	۱۷/۹	۱۴/۵
٤۰ تا ٤۹ سال	۱٤۹۵۹	۱۹/۵	۱۵۰۳۸	۱۴/۸	۰/۵
بیش از ۵۰ سال	۱۹۷۱٦	۲۵/۷	۲۹۱٦۲	۲۸/۷	۴۷/۹
جمع کل	۷٦۷۱٤	۱۰۰	۱۰۱٦۰۷	۱۰۰	۳۲/۴

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

در کشورهای توسعه یافته، افراد مسن‌تر به دلیل اینکه در سنین بازنشستگی قرار دارند و همچنین برخورداری از وضع رفاهی و مادی مطلوب و دارا بودن اوقات فراغت به دور از هر گونه استرس و فشارهای روحی روانی، به سفر و جهانگردی و تفریحاتی از این گونه تمایل بسیار زیادی دارند. این موضوع از نرخ رشد بالا (۴۷/۹ درصد) و ترکیب قابل توجه (۲۵/۷ درصد در سال ۱۳۸۳ و ۲۸/۷ درصد در سال ۱۳۸۴) کاملاً مشخص است.

۳-۳. بررسی ورود گردشگران خارجی به استان به تفکیک شغل

در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ بیشترین گردشگران خارجی وارد شده به استان در بخش خصوصی مشغول به کار بوده‌اند که این تعداد در سال ۱۳۸۴ نسبت به سال قبل از آن ۴۱ درصد رشد یافته است. پس از آن افراد شاغل در بخش دولتی بیشترین بازدیدکنندگان استان را به خود اختصاص داده‌اند که این تعداد در سال ۱۳۸۳ معادل ۳۱/۴ درصد و در سال ۱۳۸۴ معادل ۳۲/۵ درصد از کل گردشگران ورودی را تشکیل می‌دهد. گردشگران محصل و دانشجو نیز که تعداد آنها در سال ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۸۳ از رشد ۸۴ درصدی برخوردار بوده، پس از افراد شاغل، سومین گروه ورودیهای استان هستند. در سال ۱۳۸۴ معادل ۱۱/۷ درصد و در سال ۱۳۸۳ معادل ۱۹/۵ درصد از گردشگران استان خانه‌دار بوده‌اند که طی این یکسال ۲۱ درصد از ورود این افراد کاسته شده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره۶. آمار ورودی گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک شغل طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

شرح	۱۳۸۳		۱۳۸٤		نرخ رشد
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
شاغل در بخش دولتی	۲٤۰۹۷	۳۱/۴	۳۳۰۲۲	۳۲/۵	۳۷
شاغل در بخش خصوصی	۲۹۰۵۸	۳۷/۹	٤۰۸٤٦	۴۰/۲	٤۱
محصل یا دانشجو	۸۵۹۵	۱۱/۲	۱۵۸۵۱	۱۵/۶	۸٤
خانه‌دار	۱٤۹٦٤	۱۹/۵	۱۱۸۸۸	۱۱/۷	-۲۱
جمع کل	۷٦۷۱٤	۱۰۰	۱۰۱٦۰۷	۱۰۰	۳۲

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

۴-۳. بررسی ورود گردشگران خارجی به استان به تفکیک هدف ایشان از سفر

گردشگران خارجی که به استان فارس سفر کرده‌اند به تفکیک هدف آنان از سفر در جدول شماره (۷) مشخص شده‌اند. ذکر این نکته ضروری است که آمارهای جهانگردی در ایران با تعاریف آماری استاندارد و بین‌المللی انطباق کامل ندارند. برای مثال به جای اقامت، تابعیت افراد ملاک قرار می‌گیرد و از این‌رو ایرانیان مقیم خارج به هنگام سفر به ایران در زمره جهانگردان ورودی به ایران و سفرهای افراد غیرایرانی ساکن در ایران در آمار سفرهای گردشگران خارجی محاسبه نمی‌شوند. از سوی دیگر تمایزی بین دیدارکنندگان میان‌روزی یا گذری که حتی یک شب را در ایران نمی‌گذرانند، افرادی که برای انجام کار و دریافت مزد به ایران سفر می‌کنند، مهاجران دائم یا موقت، مسافران عبوری و پیله‌وران گذارده نمی‌شود و به ویژه در سالهای اخیر تمامی این افراد در آمار جهانگردان ورودی به کشور گنجانده می‌شوند.

براساس جدول شماره (۷) در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ در حدود ۸۵ درصد از گردشگران خارجی به قصد تفریح و گردش به استان فارس سفر کرده‌اند. ۱۵ درصد باقیمانده نیز به منظور کار شخصی، مأموریت، معالجه و تجارت وارد استان شده‌اند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۷. آمار ورودی گردشگران خارجی به استان فارس به تفکیک قصد از سفر

شرح	۱۳۸۳		۱۳۸۴		نرخ رشد
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
تفریح یا گردش	٦٤٧٤٧	۸۴/۴	٨٦٤٦٧	۸۵/۱	۳۳/۵
کار شخصی	٤٢١٩	۵/۵	٣٥٥٦	۳/۵	-۱۵/۷
مأموریت	٣٥٢٩	۴/۶	٤٩٧٨	۴/۹	۴۱/۱
معالجه	٢٣٧٨	۳/۱	٣٨٦٢	۳/۸	۶۲/۴
تجارت	١٨٤١	۲/۴	٢٧٤٤	۲/۷	٤٩
جمع کل	٧٦٧١٤	۱۰۰	١٠١٦٠٧	۱۰۰	۳۲/۴

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

از آنجا که مهم‌ترین هدف صنعت جهانگردی ایجاد درآمد ارزی است باید افرادی را جهانگرد به حساب آورد که ورود آنها به کشور باعث کسب درآمد شود، بر این اساس مأموریت و تجارت نه تنها باعث ایجاد درآمد نشده بلکه خروج ارز از کشور را نیز به دنبال خواهد داشت. بنابراین تعداد ۵۳۷۰ نفر که در سال ۱۳۸۳ و ۷۷۲۲ نفر که در سال ۱۳۸۴ به قصد مأموریت و تجارت وارد استان شده‌اند نباید در زمره جهانگردان قرار داده شوند.

حدود ۳/۸ درصد از گردشگران خارجی در سال ۱۳۸۴ به قصد معالجه وارد استان شده‌اند که نسبت به سال ۱۳۸۳ رشدی معادل ۶۲ درصد داشته است. استان فارس از نظر امکانات پزشکی و درمانی در کل کشور و حتی در بین کشورهای همجوار از اهمیت به سزایی برخوردار است و به همین دلیل هر سال تعدادی به منظور استفاده از این خدمات وارد استان می‌شوند بنابرین توجه به موضوعی به نام گردشگردرمانی که در برخی از کشورها مرسوم شده است، امری ضروری به نظر می‌رسد.

۴. آمار بازدیدکنندگان از بناهای تاریخی فارس

آمار بازدیدکنندگان از بناهای تاریخی استان طی سال ۱۳۸۴-۱۳۸۰ به تفکیک ایرانی و خارجی در جدول شماره (۸) مشخص شده است. با توجه به جدول نکات قابل توجه مورد برسی قرار می‌گیرد: در تمام سالهای مورد بررسی آمار بازدیدکنندگان ایرانی بیش از بازدیدکنندگان خارجی است، به طوری که همواره بیش از ۹۰ درصد از بازدیدکنندگان ایرانی بوده‌اند. این مسئله از نظر کسب درآمد ارزی قابل توجه است چون بیشتر افراد ایرانی و داخلی را نمی‌توان جزو آمارهای گردشگر درنظر گرفت و ورود افراد از استانهای همجوار فقط جابه‌جایی وجوه را به دنبال دارد نه کسب درآمد ارزی. بیشترین رشد بازدیدکنندگان خارجی در سالهای ۱۳۸۳ و۱۳۸۴ با نرخ رشد ۷۰ درصد دیده می‌شود، طی سالهای۱۳۸۲-۱۳۸۰روند رشد بازدیدکنندگان خارجی کاهشی بوده است که این موضوع قابل تأمل است. به نظر می‌رسد فراهم نبودن امکانات و وسایل رفاهی به آن صورت که

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

مورد نظر گردشگران خارجی است و در این اماکن وجود ندارد از عوامل این کاهش بوده است. روند رشد بازدیدکنندگان ایرانی در تمام سالها افزایشی بوده است. بیشترین نرخ رشد طی سالهای ۱۳۸۳ - ۱۳۸۲ با ۲۴ درصد و کمترین نرخ رشد در سال ۱۳۸۱ - ۱۳۸۰ با ۱۲/۵ درصد است.

به نظر می‌رسد تمایل افراد سایر استانهای کشور به مسافرت به استان فارس در این سالها بیشتر شده است. طی این ســالها بازدیدکنندگان خارجی تمایل بیشتری به بازدید از اماکن باستانی مانند تخت‌جمشید، نقش رستم، پاسارگاد و سایر ابنیه تاریخی این استان نشان داده‌اند و بعد از آن از اماکن تاریخی - فرهنگی حافظیه و سعدی بازدید کرده‌اند. در حالی که گردشگران ایرانی از آرامگاه حافظ و سعدی بیشتر بازدید کرده‌اند. آرامگاه حافظ در صدر فهرست بازدیدکنندگان ایرانی قراردارد، به صورتی که طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۲ به طور متوسط هر سال بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر از این مکان دیدن کرده‌اند. در استان فارس مکانهای تاریخی- باستانی بکر و قابل توجهی وجود دارد که با آگاهی و تبلیغات مناسب رسانه‌ای می‌توان زمینه ورود گردشگر به این مناطق را افزایش داد. فراهم کردن تأسیسات و امکانات رفاهی و ایجاد شبکه‌های ارتباطی مانند راهها و میسر کردن دسترسی به اماکنی نظیر بانک، پست و نظایر آنها نیز ضروری به نظر می‌رسد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۸. آمار بازدیدکنندگان بناهای تاریخی- فرهنگی استان فارس طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۰

ردیف	نام بنای تاریخی	۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸٤	
		ایرانی	خارجی	ایرانی	خارجی	ایرانی	خارجی	ایرانی	خارجی	ایرانی	خارجی
۱	آرامگاه حافظ	۷۷۳۷۹۳	۲۵۵۹٤	۹۰٦۰۱۷	۱۵٤۷۵	۱۱٤۸۵۲۲	۱۰۳۰۲	۱۲۵۰٤۰۲	۲۰۲۸٦	۱۲۷۱۰٤۹	۳۱۲۳۹
۲	آرامگاه سعدی	٤۲۲۱۳۰	۱۲۳٤۱	٤۸٤۲۰۹	۹۰۸۳	٦۰۰۵۹۱	۸۲۱۹	۷۰۳۷۷۲	۱۲۳۵٤	۸۰۷۹٦۳	۲۰٦۵٤
۳	تخت جمشید	۳٤٤۳۳۷	۳۱٤۳۰	٤۱۱۱۷۲	۱۸۹۸٦	٤۰٦۷۷۸	۱٤٤۵۰	۵٦۸۲۲۹	۲۰۵۵٤	۷۲۲٦۷۲	۳٤۹۸۵
٤	ارگ کریمخانی	۱۲۳۹۱٦	۲٦٦۸	۱۱٦۹۰۰	۱۷۲۷	۱۵٦۹٦۸	۲۱۰۵	۲۸۱۰۸٤	۵۵۸۵	۳۵۱۱۷۲	۹۲٤۱
۵	موزه تخت جمشید	۸۰٤۲۰	۲٤۰۸۳	۹۳٦۸۳	۱۹۳۸۸	۱٤۳۸۲۸	۹٤۳۰	۲۲۰٤۵۱	۱۰٤۲۱	۲۷۹۷۰۹	۱٦۲۸۲
٦	پاسارگاد	٦۷۱۷۱	۱۷٦۱۳	٦۳۲۱۷	۹۹۵۰	۸۱٤۹٦	٤۹۵۹	۱۰۲۱٤۳	۱۰۲۵۷	۱۵،۵۸٤	۱،۵۵۹
۷	نقش رستم	۵٤۷۹۹	۲۲۰٤۳	٤۸۹۳۰	۱٤۵۰۲	٦۷۲۹٦	۱۰۰۰۲	۱۰٤۹۵۱	۱۳٦۰٦	۱۳٦۰۵۷	۲۳۰۳۰
۸	موزه پارس	۲٤۵۷۹	۱۷٤٦	٤۵۷۵	٤۳۳	۱۵۹۱۰	۵۵	۱٦۲۹۹	۱۱۷٦	٤۹۷٦٤	۱۲۱۵
۹	تنگ چوگان	۹۱٦۸	٤٤۵٦	۷۳۳۳	۲۷۳۵	۸۲۳٤	۹۹۲	۱۷۷۰۵	۱۹۰۷	۲۲۱۷۸	۲۸۷۱
۱۰	بیشابور	۸۹۰٤	٤۵۳۳	۸۸۰۱	۲۷۰۲	۱٤٦۷۸	۹٦۷	۲۵۱٤۱	۲۰٤۳	٤۵۷۸٦	۳۱۹۰
۱۱	موزه سنگ	٦۰۸٦	۷۲	۶۰۲۳	۸۷	۱۳۱۳۳	۵۵	۱۸۸۸۰	۳۳۲	۲٦۸۸۸	۵۰۰
۱۲	آتشکده فیروزآباد	٤۸۳۱	۳۱۸۱	۸۵۲۰	۲۱۹۸	۱۰٤۸۵	۷۹٦	۱۵۲۸۸	۱۵٦۳	۱۹٦۱۳	۲۷۱٦
۱۳	نقش رجب	۸۲٤	۸۰۸	۲۵۸۰	۲٤۳۸	۷٦۵٦	۹٦۱	۵٤۷۱	۱٤٤۰	۱۱٤۱۷	٦۵۸٦
	جمع کل	۱۹۲۰۹۵۸	۱۵۲۵٦۸	۲۱٦۱۹٦۰	۹۹۷۰٤	۲٦۷۵۵۷۵	٦۳۲۹۳	۳۳۲۹۸۱٦	۱۰۱۵۲٤	۳۸۹۵۸۵۲	۱۷۱۰٦۸

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

۵. سهم مناطق مختلف جهان در ترکیب جهانگردان ورودی به استان فارس

صرف‌نظر از تعداد جهانگردان ورودی، سهم مناطق و کشورهای مختلف در ترکیب جهانگردان ورودی اهمیت به سزایی دارد. در جداول شماره‌های ۹ و ۱۰ سهم مناطق مختلف جهان در تعداد جهانگردان ورودی به استان در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ نشان داده شده است.

بر اساس آمارهای مندرج در جدول شماره ۹، در سال ۱۳۸۴ حدود ۴۴/۶ درصد و در سال ۱۳۸۳ حدود ۴۶/۵ درصد از جهانگردان ورودی به استان از کشورهای اروپایی و غالباً از کشورهای اروپای غربی بوده‌اند. در این میان بیشترین تعداد جهانگرد از کشور آلمان وارد استان شده است. پس از اروپا بیشترین تعداد جهانگردان ورودی به استان از منطقه خاورمیانه به‌ویژه کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس بوده‌اند. در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۶۵۸۴ نفر از کل جهانگردان ورودی از کشور امارات بوده‌اند که این کشور از نظر تعداد گردشگر ورودی پس از آلمان و فرانسه در رتبه سوم قرار دارد. شرق آسیا سومین منطقه به لحاظ ترکیب جهانگردان ورودی به استان است. طی دو سال مذکور جهانگردان ورودی از ژاپن بیش از ۶۰ درصد از جهانگردان ورودی از منطقه شرق آسیا را تشکیل داده‌اند. جنوب غرب آسیا، استرالیا و آمریکا نیز جمعاً حدود ۶ درصد از بازار جهانگردان استان را در اختیار دارند.

در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ تغییر اساسی و عمده‌ای در ترکیب جهانگردان ورودی و مناطق عمده اعزام‌کننده جهانگرد به استان ایجاد نشده و تنها کاهشی که به چشم می‌خورد مربوط به کاهش ۶/۵ درصدی ورودی جهانگردان از آمریکا می‌باشد. با توجه به آنکه افزایش درآمدهای جهانگردی از مهم‌ترین اهداف اقتصادی از توسعه جهانگردی محسوب می‌شود به جای تأکید بر افزایش تعداد ورودیها باید ساز وکار مناسب برای افزایش درآمدها را مدنظر قرارداد. تغییر در ترکیب جهانگردان ورودی از مناطق مختلف جهان به نفع مناطق ثروتمند می‌تواند به افزایش درآمدهای جهانگردی بیانجامد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۹. تعداد گردشگران وارد شده به استان فارس به تفکیک منطقه و ملیت طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

منطقه	کشور	سال ۱۳۸۴			سال ۱۳۸۳		
		تعداد	جمع	درصد	تعداد	جمع	درصد
اروپا	آلمان	۱۳٤۷۰	۴۵۱۲۵	۴۴/۴	۱۱٤۹۲	۳۵۷۰۷	۴۶/۵
	فرانسه	۸٤۳۸			۷٤۰۳		
	اسپانیا	٤۰۳۳			۲۹٤۵		
	ایتالیا	۳۸۲٦			۲۷٤۰		
	انگلستان	۳۰۹٤			۲٤۱۷		
	اتریش	۲۵۱۰			۱۹۷۲		
	روسیه	۲٤۱۸			۱۸۹٦		
	نروژ	۲۲۲٦			۱۵۳۰		
	سوئیس	۲۱۸۵			۱۳۲۷		
	هلند	۱۸۱۳			۱۰۷۰		
	بلژیک	۱۱۱۲			۹۱۵		
خاورمیانه	امارات	٦۵۸٤	۲۷۵۱۰	۲۷/۱	۵۲۸۲	۲۱۸۵۰	۲۸/۵
	بحرین	۵۷۰۲			٤۹۹۰		
	کویت	۳۷۳٦			۳۳۵۰		
	قطر	۳٤۵۳			۲۷۷۵		
	عمان	۳٤۵۲			۲۱۱۱		
	عربستان	۳۱۷۷			۲٤۷۸		
	سوریه	۱٤۰٦			۸٦٤		
شرق آسیا	ژاپن	٦۳۰۹	۹۹۹۰	۹/۸	٤٦۹۸	۷۰۷۷	۹/۲
	چین	۲٤۹۸			۱۳٦۷		
	کره	۱۱۸۳			۱۰۱۲		
جنوب و غرب آسیا	هندوستان	۲۱٤۸	۴۰۸۰	۴	۱۵۸۵	۲۵۸۴	۳/۴
	پاکستان	۱۹۳۲			۹۹۹		
استرالیا	استرالیا	۱۲٤۲	۱۲۴۲	۱/۲	٦۵٦	٦۵٦	۰/۹
آمریکا	ایالات متحده آمریکا	۹٤۰	۹٤۰	۰/۹	۱۰۰۵	۱۰۰۵	۱/۳
سایر	سایر کشورها	۱۲۷۲۰	۱۲۷۲۰	۱۲/۵	۷۸۳۵	۷۸۳۵	۱۰/۲
	جمع کل	۱۰۱۶۰۷	۱۰۱۶۰۷	۱۰۰	۷۶۷۱۴	۷۶۷۱۴	۱۰۰

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۰. تعداد گردشگران وارد شده به استان فارس به تفکیک ملیت (نفر)

کشور	۱۳۸۳	۱۳۸٤	نرخ رشد (درصد)
آلمان	۱۱٤۹۲	۱۳٤۷۰	۱۷/۲
فرانسه	۷٤۰۳	۸٤۳۸	۱٤
امارات	٥۲۸۲	٦٥۸٤	۲۴/۶
ژاپن	٤٦۹۸	٦۳۰۹	۳۴/۳
بحرین	٤۹۹۰	٥۷۰۲	۱۴/۳
اسپانیا	۲۹٤٥	٤۰۳۳	۳۶/۹
ایتالیا	۲۷٤۰	۳۸۲٦	۳۹/۶
کویت	۳۳٥۰	۳۷۳٦	۱۱/٥
قطر	۲۷۷٥	۳٤٥۳	۲۴/۴
عمان	۲۱۱۱	۳٤٥۲	۶۳/٥
عربستان	۲٤۷۸	۳۱۷۷	۲۸/۲
انگلستان	۲٤۱۷	۳۰۹٤	۲۸
اتریش	۱۹۷۲	۲٥۱۰	۲۷/۳
چین	۱۳٦۷	۲٤۹۸	۸۲/۷
روسیه	۱۸۹٦	۲٤۱۸	۲۷/٥
نروژ	۱٥۳۰	۲۲۲٦	۴٥/٥
سوئیس	۱۳۲۷	۲۱۸٥	۶۴/۷
هندوستان	۱٥۸٥	۲۱٤۸	۳٥/٥
پاکستان	۹۹۹	۱۹۳۲	۹۳/۴
هلند	۱۰۷۰	۱۸۱۳	۶۹/۴
سوریه	۸٦٤	۱٤۰٦	۶۲/۷
استرالیا	٦٥٦	۱۲٤۲	۸۹/۳
کره	۱۰۱۲	۱۱۸۳	۱۶/۹
بلژیک	۹۱٥	۱۱۱۲	۲۱/٥
آمریکا	۱۰۰٥	۹٤۰	-۶/٥
سایر کشورها	۷۸۳٥	۱۲۷۲۰	۶۲/۳
جمع	۷٦۷۱٤	۱۰۱٦۰۷	۳۲/۴

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

۶. درآمد حاصل از گردشگری

درآمدهای حاصل از ورود جهانگردان به ایران از حدود ۴۲ میلیون دلار در سال ۱۳۴۸ با ۵۴۸ درصد رشد به ۲۳۵ میلیون دلار در سال ۱۳۵۷ رسید. با کاهش تعداد جهانگردان ورودی، درآمد جهانگردی ایران در سال ۱۳۶۶ به ۲۷ میلیون دلار، یعنی به پایین‌ترین میزان خود در سالهای پس از انقلاب رسید. اتمام جنگ و شروع بازسازی باعث افزایش تعداد جهانگردان ورودی و در پی آن افزایش درآمدهای جهانگردی شد، به طوری که درآمد جهانگردی ایران در سال ۱۳۷۵ به ۲۶۱ میلیون دلار رسید. متوسط رشد درآمدهای جهانگردی در فاصله سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵، برابر ۳۲/۸

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

درصد بوده است. جدول شماره (۱۱) درآمدهای حاصل از ورود جهانگردان به کشور و استان را طی سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۳ نشان می‌دهد.

متوسط مبلغی که یک جهانگرد طی مدت اقامت خود در ایران در سال ۱۳۷۶ هزینه کرده ۴۶۰/۳ دلار تخمین زده می‌شود[۱]. در سال ۱۳۷۷ درآمد ارزی حاصل از ورود جهانگردان ۴۶۴ میلیون دلار و در سال ۱۳۷۸ معادل ۵۸۵ میلیون دلار بوده است. در سال ۱۳۷۷ متوسط مبلغی که یک جهانگرد طی مدت اقامت خود در ایران هزینه کرده ۴۷۲ دلار تخمین زده می‌شود. درآمدهای حاصل از هزینه یک جهانگرد طی مدت اقامت خود در ایران ۴۷۲ دلار تخمین زده می‌شود. درآمدهای حاصل از ورود جهانگردان به ایران در سال ۱۳۷۹ با احتساب متوسط اقامت پنج روز و هزینه‌ای معادل ۵۰۰ دلار طی مدت اقامت خود، حدود ۶۷۱ میلیون دلار تخمین زده شده است[۲].

درآمدهای ارزی حاصل از ورود گردشگر به استان فارس در جدول شماره (۱۱) مشخص شده است. چون درآمدهای ارزی برای استان محاسبه نشده و در دسترس نبوده است، طی سالهای مورد بررسی برای استان از درآمد سرانه هر گردشگر وارد شده به ایران و متوسط مبلغی که هزینه کرده استفاده شده است، بنابراین با اطمینان نمی‌توان در مورد آنها اظهارنظر کرد ولی به هر صورت می‌توان به عنوان یک روند کلی به آن نگریست. در مورد استان نیز درآمدهای گردشگری با خاتمه جنگ از ۴/۴ میلیون دلار در سال ۱۳۶۸ به ۹/۲ میلیون دلار در سال ۷۵ رسید. متوسط کشور در این دوره کمتر است. آنچه از مقایسه روند درآمدهای گردشگری ایران و استان دیده می‌شود آن است که درآمدهای گردشگری استان برخلاف درآمدهای گردشگری کشور از الگوی خاصی پیروی نکرده و در برخی سالها افزایشی و در برخی سالها کاهشی است. به طوری که درآمدهای استان در سال ۱۳۷۶ با بیش از دو برابر افزایش به ۲۵ میلیون دلار رسیده و با ۵۷ درصد کاهش در سال ۱۳۷۷ به ۱۰ میلیون دلار می‌رسد و دوباره با ۸۷ درصد رشد به ۲۰ میلیون دلار در سال ۱۳۷۸ افزایش می‌یابد.

۱. دفتر آمار و مطالعات اقتصادی و بازاریابی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

۲. گروه آمار، معاونت تحقیقات، آموزش و برنامه‌ریزی سازمان ایرانگردی و جهانگردی

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۱. درآمدهای ارزی حاصل از گردشگری و سهم آن در استان فارس طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۶۸

(هزار دلار)

سال	درآمدهای ارزی گردشگری در ایران	درآمدهای ارزی گردشگری در استان	تغییرات استان (درصد)	سهم استان از کشور
۱۳٦۸	۳۸٤۱۸	٤٤۰۲	-	۱۱/۵
۱۳٦۹	٦۵۱۹۱	۳٤۰۲	-۲۲/۷	۵/۲
۱۳۷۰	۱۰۵۰۵۳	٤۸۱۱	۴۱/۴	۴/۶
۱۳۷۱	۱۲۰٤۸۹	۵۰۸٦	۵/۷	۴/۲
۱۳۷۲	۱۳۱۱۳٤	٦۲۷۹	۲۳/۵	۴/۸
۱۳۷۳	۱۵٤٦۲۷	۷٤۲۲	۱۸/۲	۴/۸
۱۳۷٤	۲۰۵۱۲٤	۷۸۷۳	۶/۱	۳/۸
۱۳۷۵	۲٦۱۲۲۸	۹۲۲٤	۱۷/۲	۳/۵
۱۳۷٦	۳۵۱۷۳۰	۲۵۱۳۳	بیش از دوبرابرافزایش	۷/۱
۱۳۷۷	٤٦٤۰۵۲	۱۰۸۱۱	-۵۷	۲/۳
۱۳۷۸	۵۸۵٦۹۲	۲۰۲٤۰	۸۷/۲	۳/۵
۱۳۷۹	٦۷۰۸۸۱	۲۸۵٤٤	٤۱	۴/۳
۱۳۸۰	۷۰۱۰۰۰	۲۱۲۹۰	-۲۵/۴	۳
۱۳۸۱	۷۹۲۵۰۰	۲۱۱۵۰	-.۷	۲/۷
۱۳۸۲	۷۵۳۰۰۰	۲۲۵۸۱	۶/۸	۳
۱۳۸۳	۹۵۰۰۰۰	٤۰۰۰۰	۷۷/۱	۴/۲

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس و دفتر مطالعات اقتصادی و بازاریابی سازمان ایرانگردی و جهانگردی کشور.

جدول شماره (۱۲) نیز درآمدهای حاصل از گردشگری را در ایران و استان از نظر وضع عملکرد و پیش‌بینی برنامه سوم نشان می‌دهد. در تمام سالهای برنامه، درآمدهای پیش‌بینی شده به طور کامل محقق نشده است، به طوری که در سالهای ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ به ترتیب ۸۱/۶، ۶۸/۱، ۶۱/۴ و ۴۶/۸ درصد و در سال ۱۳۸۳ سال پایانی برنامه‌سوم، کمتر از نیمی از اهداف تعیین شده یعنی ۴۶/۶ درصد محقق شده است. به عبارت دیگر طی این سالها روند تحقق درآمدهای بخش گردشگری کشور کاملاً نزولی است. بیشترین عملکرد درآمدی در سال ۱۳۸۳ اتفاق افتاده، به صورتی که درآمد حاصل از گردشگری ۹۵۰ میلیون دلار بوده، در حالی که باید در حدود دو میلیارد درآمد کسب می‌شده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۲. پیش‌بینی و عملکرد درآمد حاصل از ورود گردشگر به استان فارس و کشور طی برنامه سوم توسعه

(میلیون دلار)

سال ورود گردشگر		۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
فارس	پیش بینی	۲۰	۲۸	۳۹	٥٤٥	۷۷
	عملکرد	۲۸۵	۲۱۲	۲۱۱	۲۲٥	٤۰
	تحقق	۱٤۲٥	۷٥۷	٥٤۱	٤۱۳	٥۱۹
کل کشور	پیش بینی	۸۲۲	۱۰۲۹	۱۲۸۹	۱٦۰٦	۲۰۳٦
	عملکرد	٦۷۱	۷۰۱	۷۹۲٥	۷٥۳	۹٥۰
	تحقق	۸۱٦	٦۸۱	٦۱٥	٤٦۹	٤٦۷

مأخذ:۱) دفتر آمار و برنامه‌ریزی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری

۲) مستندات برنامه سوم توسعه ۱۳۸۳-۱۳۷۹

۳) سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

در شهریور ۱۳۸۰ حادثه ۱۱ سپتامبر در آمریکا به وقوع پیوست و باعث رکود فعالیتهای اقتصادی و در پی آن بخش گردشگر در جهان شد که البته این موضوع برای ایران و استان فارس تا حدودی متفاوت بوده است به طوری که در سال ۱۳۸۱ شاهد افزایش ۱۲ درصدی درآمدهای گردشگری ایران و رشـد ۶/۷ درصدی در استان هستیم. این موضوع حاصل از ورود بیشتر جهانگردان و توجه آنها به کشور ایران بوده است. در این سال بیشتر مسافرتها به ایران از کشور عربستان و سایر کشورهای حوزه خلیج فارس صورت گرفته است. طی این سالها همواره سهم استان از درآمدهای ارزی کشور بین ۳/۵ تا ۴ درصد بوده و از این مقدار فراتر نرفته است. در استان فارس نیز وضع تحقق درآمدهای گردشگری به جز سال ۱۳۷۹ در بقیه سالها مطلوب نیست. بیشترین درآمد گردشگری در سال ۱۳۸۳ و معادل ۴۰ میلیون دلار است، در حالی که رقم پیش‌بینی شده ۷۷ میلیون دلار بوده است.

نکته‌ای که می‌باید مورد توجه مسئولان امر قرار گیرد این است که روند تحقق درآمدهای بخش گردشگری کاهشی بوده و این استان با امکانات و جاذبه‌های فراوان تاریخی، فرهنگی و طبیعی نتوانسته است آن طور که بایسته و شایسته است در امر جذب گردشگر و کسب درآمد از این طریق موفق باشد.

۷. مراکز اقامتی در استان فارس

در سالهای گذشته مسئولان استان در بخش برنامه‌ریزی توجه ویژه‌ای به توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی داشته‌اند. علاوه بر توجه خاص به ساماندهی و ترمیم و اصلاح اماکن تاریخی، پیش‌فرض مقدماتی و اولیه و زیربنایی برای حرکت در راستای توسعه صنعت گردشگر، داشتن اماکن اقامتی و هتلهای مطلوب و جذاب برای گردشگران است. هر سال مسافران زیادی برای دیدار از اماکن متعدد

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

تاریخی فارس وارد این استان می‌شوند و به دلیل نبود مراکز اقامتی و هتلهای کافی و مناسب و گران بودن هزینه‌های آن با مشکلات فراوانی روبرو می‌شوند. این امر موجب کاهش میزان بازدید از جاذبه‌های فرهنگی و تاریخی استان می‌شود.

توسعه امکانات کمی و کیفی اماکن اقامتی و هتلها در استان به کُندی صورت گرفته است. امکانات و تأسیساتی که در امر سرویس‌دهی به گردشگران داخلی و خارجی در استان فعالیت دارند به این شرح هستند.

۱-۷. هتلها

در سال ۱۳۸۰ تعداد ۲۹ هتل با داشتن ۱۲۶۴ اتاق و ۲۴۷۴ تخت در استان فعال بوده است. در این سال حدود ۱۸/۵ درصد از اتاقها و تختها در گروه پنج‌ستاره، ۱۰ درصد از اتاقها و تختها درگروه چهارستاره و۱۸/۴ درصد از اتاقها و ۱۴ درصد از تختها در گروه سه‌ستاره قرار گرفته‌اند. بنابراین بیش از نیمی از امکانات اقامتی و هتلها در گروه نامناسب از نظر جذب گردشگر یعنی هتلهای دوستاره ویک‌ستاره بوده است.

جدول شماره ۱۳. ظرفیت هتلهای استان طی سالهای ۱۳۸۵ -۱۳۸۰

سال / شرح	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	مرداد ۱۳۸۵
تعداد هتل	۲۹	۳۲	۳۳	۳۶	۳۷	۳۷
تعداد اتاق	۱۲۶۴	۱۴۷۳	۱۵۰۷	۱۶۲۹	۱۷۳۴	۱۷۳۴
تعداد تخت	۲۴۷۴	۲۸۸۸	۲۹۵۵	۳۲۰۳	۳۴۱۷	۳۴۱۷

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس

در سال ۱۳۸۵ پس از پنج سال تعداد هتلهای استان به ۳۷ هتل با داشتن ۱۷۳۴ اتاق و ۳۴۱۷ تخت افزایش یافته است. تمامی هشت هتل افزوده شده در شهرستان شیراز قرار دارند که دو هتل چهارستاره، دو هتل سه‌ستاره و چهار هتل دوستاره است. در سطح استان، شیراز با داشتن ۲۶ هتل بیشترین امکان سرویس‌دهی را در این زمینه داراست و پس از آن به ترتیب شهرستانهای آباده دو واحد، لار دو واحد، فسا و داراب، فیروز آباد، استهبان، اقلید، مرودشت و سورمق هرکدام یک واحد از مجموع هتلهای استان را به خود اختصاص داده‌اند (جدول شماره ۱۴).

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۴. تعداد هتل و مهمانپذیرهای استان فارس به تفکیک شهرستان تا پایان مرداد ۱۳۸۵

شهرستان	تعداد هتل	اتاق	تخت	شهرستان	تعداد مهمانپذیر	اتاق	تخت
شیراز	۲۶	۱۵٤٦	۳۰۳۲	شیراز	۱۳۱	۲۹٤٤	۱۳۹٦٤
آباده	۲	٤۱	۸۸	کازرون	٤	٤۸	۱٤٥
لار	۲	٥٥	۱۱۰	لار	۳	٦۱	۲۱٤
فسا	۱	۹	۱۸	آباده	۳	۲۰	۷٦
داراب	۱	۱۳	۲۹	جهرم	۳	۲٤	۷۳
فیروزآباد	۱	۱۰	۲۰	داراب	۲	۱۸	٥۷
استهبان	۱	۱۰	۲۰	استهبان	۱	۸	۲٤
اقلید	۱	۱۲	۲٤	نیریز	۱	٤۰	۸۰
مرودشت	۱	۲۲	٤٤	فسا	۱	۱۰	۳۰
سورمق (شهر)	۱	۱٦	۳۲	...			
جمع	۳۷	۱۷۳٤	۳٤۱۷	۰	۱٤۹	۳۱۷۳	۱٤٦٦۳

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس

در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۳/۵ درصد از اتاقها و تختها در طبقه‌بندی پنج‌ستاره، ۲۲/۵ درصد از اتاقها و تختها در طبقه‌بندی چهارستاره و حدود ۱۶ درصد از اتاقها و تختها در گرو سه‌ستاره قرار گرفته‌اند، (جدول شماره ۱۵).

۲-۷. هتل‌آپارتمان

در سال ۱۳۸۵ تعداد شش واحد هتل‌آپارتمان با ۴۰۳ اتاق و ۵۹۲ تخت در حال فعالیت بودند. از این تعداد پنج واحد در شهرستان شیراز و یک واحد در لامرد قرار دارد. دو واحد هتل‌آپارتمان که ۳۳/۲ درصد از اتاقها و ۴۷ درصد از تختها را به خود اختصاص داده‌اند درگروه سه‌ستاره هستند.

جدول شماره ۱۵.ظرفیت هتلهای استان فارس در سال ۱۳۸۵ بر حسب درجه

درجه	مشخصات	تعداد	درصد
۵ ستاره	هتل	۱	۲/۷
	اتاق	۲۳۲	۱۳/۳
	تخت	٤٦٤	۱۳/۵
٤ ستاره	هتل	۳	۸/۱
	اتاق	۳۸۹	۲۲/۴
	تخت	۷۷۱	۲۲/۵
۳ ستاره	هتل	٦	۱۶/۲
	اتاق	۲۷٤	۱۵/۸
	تخت	۵۳۳	۱۵/۵

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

ادامه جدول شماره (۱۵)

۲ ستاره	هتل	۱۵	۴۰/۵
	اتاق	٦۲۵	۳٦
	تخت	۱۲۲۵	۳۵/۸
۱ ستاره	هتل	۱۲	۳۲/۴
	اتاق	۲۱٤	۱۲/۳
	تخت	٤۲٤	۱۲/۴
جمع	هتل	۳۷	۱۰۰
	اتاق	۱۷۳٤	۱۰۰
	تخت	۳٤۱۷	۱۰۰

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس

۳-۷. مهمانپذیر

تعداد ۱۴۹ واحد مهمانپذیر با داشتن ۳۱۷۳ اتاق و ۱۴۶۶۳ تخت در سطح استان فارس به سرویس‌دهی به گردشگران داخلی و گاه خارجی مشغول هستند. از مجموع مهمانپذیرهای استان ۱۳۱ واحد در شیراز قرار دارد. ۱۰ درصد از امکانات تخت مسافرخانه‌ها، ممتاز، ۵۶ درصد درجه یک و بقیه درجه ۲ و ۳ هستند. در جدول شماره (۱۶) مشخصات مهمانپذیرهای استان بر حسب درجه نشان داده شده است.

از این تعداد، ۸۷ درصد (۱۳۱ واحد) به شیراز، چهار واحد به کازرون، لار، آباده، جهرم و سه واحد به داراب و یک واحد به استهبان و نیریز و فسا اختصاص دارد. (جدول شماره ۱۶)

جدول شماره ۱۶. مشخصات مهمانپذیرهای استان بر حسب درجه در سال ۱۳۸۵

مشخصات / درجه	جمع	ممتاز	درجه یک	درجه دو	درجه سه
تعداد مهمانپذیر	۱۴۹	۲۰	۳۴	۶۰	۳۵
تعداد اتاق	۳۱۷۳	۵۷۴	۹۰۷	۱۱۵۹	۵۳۳
تعداد تخت	۱۴۶۶۳	۱۴۶۸	۸۲۹۱	۳۳۷۲	۱۵۳۲
سهم تعداد اتاق	۱۰۰	۱۸/۱	۲۸/۶	۳۶/۵	۱۶/۸
سهم تعداد تخت	۱۰۰	۱۰	۵۶/۵	۲۳	۱۰/۴

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس

۴-۷. واحدهای پذیرایی میان راهی

۶۱ واحد پذیرایی بین‌راهی و ۱۹ سفره‌خانه سنتی در پنج مسیر اصلی تردد زمینی گردشگران استان فارس وجود دارد. از این تعداد ۱۸ واحد در مسیر (شیراز- آباده)، ۱۹ واحد در مسیر(شیراز-کازرون

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

- نورآباد)، ۱۶ واحد در مسیر (شیراز- فسا- داراب- استهبان) و بقیه در دیگر نقاط مشغول فعالیت هستند. بیشترین واحدهای پذیرایی میان راهی در شمال و شمال غربی استان واقع شده‌اند.

توزیع جغرافیایی واحدهای پذیرایی، غیرموزون اما منطقی است. در واقع به علت فعالیت بخش خصوصی در این زمینه، فقط امکانات در مکانها و محلهایی به وجود آمده که دارای صرفه اقتصادی بوده ومیزان تردد گردشگران و مسافران عبوری در آن مسیرها کافی باشد.

۸. گردشگران ورودی به واحدهای اقامتی

در جدول شماره (۱۷) تعداد گردشگران ورودی به واحدهای اقامتی استان طی پنج سال اخیر نشان داده شده است. براساس نتایج یک آمارگیری از مسافران وارد شده به استان در فروردین ۱۳۸۵ فقط حدود ۲۴ درصد از گردشگران وارد شده به استان برای اقامت خود از هتل و مهمانپذیر استفاده کرده‌اند و بیشتر آنان در مکانهای دولتی سکنی گزیده‌اند. همچنین گردشگران خارجی که در این گزارش مورد توجه هستند بیش از هتل و مهمانپذیر برای اقامت خود استفاده کرده‌اند.

جدول شماره ۱۷. آمار گردشگران ورودی به واحدهای اقامتی استان فارس طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۰

سال	گردشگران ایرانی ورودی به واحدهای اقامتی	گردشگران خارجی ورودی به واحدهای اقامتی	کل گردشگران ورودی به واحدهای اقامتی
۱۳۸۰	۱۱۲۸۱۱	٤۲٥۹۸	۱٥٥٤۰۹
۱۳۸۱	۱٥٤۷٥۹	۳۷۹۰٤	۱۹۲٦٦۳
۱۳۸۲	٥۲۳٤۹۲	۲٦۹۹۸	٥٥۰٤۹۰
۱۳۸۳	٥۰۸٦۹٦	٤۳۸٦۱	٥٥۲٥٥۷
۱۳۸٤	٦۳۱۹۹۲	٥۷٦۳۸	٦۸۹٦۳۰
پنج ماهه۱۳۸٥	۳٤۰۸۷۹	۳٤۱۷٦	۳۷٥۰٥٥

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

در سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ به ترتیب ۸۷، ۸۹، ۶۰ و ۵۷ درصد از گردشگران خارجی وارد شده به استان به واحدهای اقامتی مراجعه کرده‌اند. از تعداد گردشگران خارجی ورودی به واحدهای اقامتی که در سال ۱۳۸۰ بیش از ۴۲ هزار نفر بوده‌اند در سالهای ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲ کاسته شده که نتیجه کاهش تعداد گردشگران ورودی به استان در این سالها است. در سال ۱۳۸۳ واحدهای اقامتی استان پذیرای تعداد بیشتری از گردشگران خارجی بوده‌اند، به‌طوری که این آمار نسبت به سال قبل از آن ۶۲ درصد رشد نشان می‌دهد. این تعداد در سال ۱۳۸۳ نیز ۳۱ درصد افزایش یافته است. تعداد مسافران استان به نسبت ماههای سال به تناوب تغییر می‌کند. براساس جدول شماره (۱۸) بیشترین تعداد گردشگران ایرانی که از واحدهای اقامتی استفـاده کـرده‌اند مربوط به فروردین بوده که در

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

واقع حاصل تجمع مسافران نوروزی در شیراز است. پس از آن در شهریور شاهد بیشترین تعداد مسافران داخلی و در مرداد بیشترین گردشگر خارجی هستیم.

از نظر فصلی، واحدهای اقامتی در فصل بهار نسبت به سایر فصول از رونق بیشتری برخوردارند. البته تعداد گردشگران خارجی وارد شده به واحدهای اقامتی در سالهای ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ در فصل بهار و تابستان تقریباً برابر بوده‌اند، اما گردشگران ایرانی در سالهای مورد بررسی بیشتر در فصل بهار از واحدهای اقامتی استفاده کرده‌اند.

۹. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و دولتی در بخش گردشگری

افزایش سهم استان از تخصیص اعتبارات و تسهیلات ملی و استانی به منظور حمایت از بخش خصوصی در روند ایجاد و تکمیل تأسیسات گردشگری با لحاظ نرخ پایین بهره از محل وجوه اداره‌شده ملی و نیز در قالب بنگاههای اقتصادی کوچک و زودبازده کارآفرین از اعتبارات استانی است که منجر به افزایش مشارکت بخش خصوصی در ایجاد تأسیسات گردشگری و تزریق سرمایه به این بخش شده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۸. تعداد گردشگران ورودی (ایرانی-خارجی) به واحدهای اقامتی (هتل، متل، هتل‌آپارتمان و مهمانپذیر) استان فارس در سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۳

ردیف	ماه	گردشگران خارجی		نرخ رشد	گردشگران ایرانی		نرخ رشد	کل گردشگران		نرخ رشد
		۱۳۸۳	۱۳۸٤		۱۳۸۳	۱۳۸٤		۱۳۸۳	۱۳۸٤	
۱	فروردین	٤۹٤۳	٦۳۹۰	۲۹	٦٥٤٦۷	۷۸۹۳٦	۲۱	۷۰٤۱۰	۸٥۳۲٦	۲۱
۲	اردیبهشت	٥۳۸۹	۷۷۹۹	٤٥	٤۳۷۰۱	٥٤۳۳۹	۲٤	٤۹۰۹۰	٦۲۱۳۸	۲۷
۳	خرداد	۳٥٤۳	٤۲۱۲	۱۹	۳۹۸٦٥	٥۱۰٦۷	۲۸	٤۳٤۰۸	٥٥۲۷۹	۲۷
٤	تیر	۳٦۳۹	٥۰۲٦	۳۸	۳۹۸۲٤	٤۷۸۷۱	۲۰	٤۳٤٦۳	٥۲۸۹۷	۲۲
٥	مرداد	٦۲۱۸	۷۹٤٥	۲۸	٥۰۲۷۸	٦۰۷۲٥	۲۱	٥٦٤۹٦	٦۸٦۷۰	۲۲
٦	شهریور	۳٤۲۹	٥۲۸۰	٥٤	٥۷٥۰٥	۷۱۲۹۷	۲٤	٦۰۹۳٤	۷٦٥۷۷	۲٦
۷	مهر	٤۸٦۷	٥٤۸۷	۱۳	٤۳۷٤۰	٥۳٦٦۸	۲۳	٤۸٦۰۷	٥۹۱٥٥	۲۲
۸	آبان	۲٥۷۸	٤۰٤٦	٥۷	۲۷۳۳۰	۳۹۲۸٤	٤٤	۲۹۹۰۸	٤۳۳۳۰	٤٥
۹	آذر	۱۳۸٥	۱٦٦٦	۲۰	۳۸٦۸٥	٥۰۰۲۳	۲۹	٤۰۰۷۰	٥۱٦۸۹	۲۹
۱۰	دی	۲٥٦۲	۳۷٦۳	٤۷	۳۷۰٦٦	٤٤۱۷٥	۱۹	۳۹٦۲۸	٤۷۹۳۸	۲۱
۱۱	بهمن	۲۸۳۹	۳۱۲۷	۱۰	۲۹٤۹۹	۳٦۳۱٤	۲۳	۳۲۳۳۸	۳۹٤٤۱	۲۲
۱۲	اسفند	۲٤٦۹	۲۸۹۳	۱۷	۳٥۷۳٦	٤٤۲۹۳	۲٤	۳۸۲۰٥	٤۷۱۸٦	۲٤
	کل	٤۳۸٦۱	٥۷٦۳٤	۳۱	٥۰۸٦۹٦	٦۳۱۹۹۲	۲٤	٥٥۲٥٥۷	٦۸۹٦۲٦	۲٥

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۱۹. وضعیت تسهیلات دولتی جهت توسعه بخش گردشگری استان فارس ۱۳۸۵-۱۳۷۹

(میلیون ریال)

ردیف	سال	اقامتی			پذیرایی			دفاتر			جمع کل		
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع
۱	۱۳۷۹	–	۰/۵	۰/۵	–	–	–	–	–	–	–	۰/۵	۰/۵
۲	۱۳۸۰	–	۳۱/۸۰۵	۳۱/۸۰۵	–	۰/۳۳۳	۰/۳۳۳	–	۰/۲۵	۰/۲۵	–	۳۲/۳۸۸	۳۲/۳۸۸
۳	۱۳۸۱	۹/۷۸	۲۳/۵۴	۳۳/۳۲	۰/۸	۰/۳	۰/۸۳	۰/۹۵	۰/۸	۱/۷۵	۱۱/۵۳	۲۴/۳۷	۳۵/۹
۴	۱۳۸۲	–	۲۰/۲۵	۲۰/۲۵	–	۷/۰۵	۷/۰۵	–	–	–	–	۲۷/۳	۲۷/۳
۵	۱۳۸۳	۱۲۵/۲۵	–	۱۲۵/۲۵	۱/۴	–	۱/۴	۰/۵۶	–	۰/۵۶	۱۲۷/۲۲	–	۱۲۷/۲۱
۶	۱۳۸۴	۱۲۳	–	۱۲۳	۱۲	–	۱۲	۱۳	–	۱۳	۱۴۸	–	۱۴۸
۷	۱۳۸۵	–	۸۱/۵	۸۱/۵	–	–	–	–	۱۶/۳۲	۱۶/۳۲	–	۹۷/۸۲	۹۷/۸۲
	جمع کل	۲۵۸/۰۳	۱۵۷/۵۹۵	۴۱۵/۶۲۵	۱۴/۲	۷/۴۱۳	۲۱/۶۱۳	۱۴/۵۱	۱۷/۳۷	۳۱/۸۸	۲۸۶/۷۵	۱۸۲/۳۷۸	۴۶۹/۱۱۸

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۲۰. وضعیت سرمایه‌گذاری بخش خصوصی جهت توسعه بخش گردشگری استان فارس طی سالهای ۱۳۸۵-۱۳۷۹

(میلیون ریال)

ردیف	سال	اقامتی و پذیرایی و مجموعه‌های گردشگری	دفاتر خدماتی- مسافرتی	جمع کل
۱	۱۳۷۹	۱۱۱/۶	۷/۴۲۳	۱۱۹/۰۲۲
۲	۱۳۸۰	۷۷/۸۱۷	۷/۱۹۲	۸۵/۰۰۸
۳	۱۳۸۱	۷۱/۸	۲/۱۷۵	۷۳/۹۷۵
۴	۱۳۸۲	۴۹	۲/۵۹۹	۵۱/۵۹۸
۵	۱۳۸۳	۴۱/۷۸	۴/۴۳۱	۴۶/۲۱۱
۶	۱۳۸۴	۴۶/۳۲۸	۴/۳۶۸	۵۰/۶۹۶
۷	۱۳۸۵	۵۴/۱	۰/۸	۵۴/۹
	جمع	۴۵۲/۴۲۵	۲۸/۹۸۸	۴۸۱/۴۱۰

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس

۱۰. بسترسازی و ایجاد امکانات و تسهیلات در جاذبه‌های گردشگری

این فعالیتها شامل احداث و راه‌اندازی مجتمع خدمات گردشگری تخت‌جمشید، مجموعه گردشگری- تفرجگاهی بهشت گمشده، راه‌اندازی خدمات گردشگری در آبشار مارگون، مجموعه تفرجگاهی سرآسیاب سیدان، مجموعه تفرجگاهی آبشار خفر، پارک جنگلی لار، راه‌اندازی خدمات گردشگری در تفرجگاه دریاچه پریشان، پیست اسکی سپیدان، مجموعه تفرجگاهی چله‌گاه سپیدان، مجموعه گردشگری- تفرجگاهی دریاچه مهارلو، مجموعه گردشگری- تفرجگاهی قصر یعقوب می‌باشد.

۱۱. ترکیب و مدرک شغلی در فعالیتهای گردشگری استان

آمار مربوط به میزان و ترکیب اشتغال ایجاد شده در پی فعالیتهای مرتبط با صنعت گردشگری در جدولهای شماره ۲۱ و ۲۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲۱. اشتغال مستقیم ایجاده شده بر اساس مدرک تحصیلی در بخش گردشگردی استان فارس تا پایان سال ۱۳۸۴

مدرک تحصیلی	هتل‌ها	مهمانپذیرها	واحدهای پذیرایی	دفاتر خدمات مسافرتی	جمع
زیر دیپلم	۴۳۲	۴۶۷	۴۳۲	۶۴	۱۳۹۵
دیپلم	۳۴۳	۵۶	۲۸	۱۸۵	۶۱۲
فوق دیپلم	۳۳	۳	۴	۱۵	۵۵
کارشناس	۱۳۵	۷	۳	۱۶۵	۳۱۰
کارشناس ارشد	۵	–	–	۲	۷
دکتری	–	–	–	۳	۳
جمع	۹۴۸	۵۳۳	۴۶۷	۴۳۴	۲۳۸۲

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی استان فارس.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

جدول شماره ۲۲. اشتغال مستقیم ایجاده شده بر اساس ترکیب شغلی در بخش گردشگردی استان فارس تا پایان سال ۱۳۸۴

هتل		مهمانپذیر		واحدهای پذیرایی	
مدیر	۳۲	مدیریت و حسابداری	۱۷۶	مدیر	۷۴
میزبان	۲۶۳	رستوران	۱۳	مدیر داخلی	۳۰
خانه‌دار	۱۵۸	پذیرشگر	۶۹	آشپز	۱۱۴
تأسیساتی	۱۲۶	خانه‌دار	۲۰۱	میزبان	۱۲۵
آشپز	۱۸۱	تأسیساتی	۵	نظافتچی	۵۵
فنی	۸۶	سایر	۶۸	صندوقدار	۱۸
نگهبان	۳۲	-		مدیریت و حسابداری	۱۱
حسابدار	۶۹	-		سایر	۴۰
کل	۹۴۷	کل	۵۳۲	کل	۴۶۷

مأخذ: سازمان میراث فرهنگی استان فارس.

۱۲. انگیزه‌های گردشگری استان برای تعیین محورهای توسعه

این موارد عبارتند از انگیزه‌های زیارتی، سیاحتی، علمی و تحقیقاتی و انگیزه‌های تجارتی. در بخش اول، هدف گردشگرها زیارت اماکن مقدسی است که ارزش مذهبی- تاریخی دارد. بخش دیگر، انگیزه‌های سیاحتی می‌باشد که با توجه به برخورداری استان از جاذبه‌های طبیعی و مناطق تفرجگاهی بسیار می‌توان دامنه این بخش را گسترش بخشید. به‌طور کلی محورهای توسعه صنعت گردشگری در بخش سیاحتی می‌تواند در موارد ورزشی و تفریحی مطرح باشد. در زمینه گردشگری ورزشی باید گفت که تاکنون در سطح استان فارس اقداماتی در جهت به‌کارگیری قابلیتهای ارزشمند آن صورت نگرفته است، به‌طوری که این ویژگیها در مناطق بکر طبیعی و چشم‌اندازهای کوهستانی تقریباً راکد مانده است. نظر به اینکه فعالیتهای گردشگری این مناطق فصلی است، می‌توانیم به مقتضای نوع ورزش در منطقه، تجهییزات ویژه‌ای چون تله‌کابین و تله‌اسکی را برای ورزشهای کوهستانی به‌کار گیریم.

در خصوص انگیزه‌های علمی و تحقیقاتی باید عنوان نمود که شهرشناسان در تقسیم‌بندی خاصی که برای شهر و نقشهای آن قائل شده‌اند، معتقدند که فعالیتهای علمی و تحقیقاتی، فرهنگی و هنری در شهرهایی متجلی است که مؤسسات آموزش عالی و نهادهای فرهنگی و هنری را با گنجینه‌هایی از آثار ارزشمند در بطن خود دارند. در این شهرها وجود سازمانهای ملی عمومی، علمی و تحقیقاتی ، فرهنگی و هنری از قبیل دانشگاهها، خانه‌های هنر، نگارخانه‌ها، کتابخانه‌ها، مراکز تحقیقاتی و آزمایشگاهها و مؤسسات پژوهشی، زمینه‌های مساعد برای خلق و ابداع هر گونه آثار علمی فرهنگی فراهم می‌کند و بدین ترتیب شهر به جلوه‌گاهی فصلی با دائمی از آثار خلاق انسانها و فرهنگها تبدیل می‌شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

در همین رابطه، دسته‌ای از شهرها نیز هستند که جزء شهرهای فرهنگی بـه شـمار رفتـه و عنـوان شـهرهای کنگـره‌ای را بـه خـود مـی‌گیرنـد. در ایـن شـهرها بـه‌طـور متنـاوب و فصـلی کنگـره‌هـا و سمینارهایی در زمینه‌های علمی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تشکیل می‌شود. بـر ایـن اسـاس بایـد اذعان داشت که شهر شیراز با نقش ملی خود قابلیتهای بسیاری در جهت پذیرش چنین نقشهایی دارد که بایستی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد.

۱۳. امکانات و توانمندیهای استان

استان فارس یکـی از شگفت‌انگیزترین نقاط جهان است که از گذشته‌های دور تاکنون فعالیتهای گسترده‌ای در زمینه‌های علمی، فرهنگی، ادبی و مذهبی داشته است. از این‌رو آثار باستانی به‌جامانده در این منطقه همواره جاذب ایرانگردان و جهانگردان بسیار بوده است. امروزه جهانگردی علاوه بر جنبه‌های فرهنگی به ویژگیهای طبیعی و مسائل اقتصادی نیز نظر دارد که در این رابطه استان فارس از موقعیت مناسبی برخوردار است.

در استان فارس آثار تاریخی فراوانی وجود دارد که آشنایی با آنها برای تمامی ایرانگردان و جهانگردان حائز اهمیت فراوان است. آن دسته از این آثار که مورد شناسایی و بهره‌برداری قرار گرفته‌اند از نظر قابلیتها می‌توان به سه دسته تقسیم کرد: اول، آثار و بقایای تاریخی- فرهنگی که بخشی از پیشینه‌های مربوط به آنها در موزه‌های بزرگ دنیا نگهداری می‌شود و سالیانه مقادیر بسیاری صرف مطالعه و تحقیق بر روی آنها می‌شود. از آنجا که این آثار ریشه در قومیت و فرهنگ ملی کشورها دارند و همچنین برای جهانگردانی که حرفه آنها مطالعه و بازشناسی این آثار است دارای اهمیت به سزایی هستند، نخست، وجود آنها در استان می‌تواند بیش از پیش مفید واقع شده و در راستای افزایش امکانات توسعه گردشگر نقش مهمی داشته باشد. آثار این دسته، جزء آثاری که دارای ارزش جهانی هستند شناخته می‌شود و بخش بزرگ جاذبه‌های گردشگری استان را همین آثار تشکیل می‌دهد. دوم، بقایای تاریخی را تشکیل می‌دهد که از قدرت جاذبه جهان‌شمول کمتری برخوردار است. اما در سطح کشور شناخته شده است و می‌تواند مراکز جذب خوبی برای انجام تحقیقات علمی، تاریخی و فرهنگی باشد. این دسته از آثار می‌تواند به شکل تلفیقی با سایر جاذبه‌های موجود محلی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. سوم، آثاری با مقیاس منطقه‌ای می‌باشد یعنی حوزه نفوذ آنها محدود به مرزهای منطقه‌ای است که در آن واقع شده است. افزون بر قابلیتهای فرهنگی، بخش دیگری از توانمندیهای استان را چشم‌اندازهای طبیعی به خود اختصاص می‌دهد.

مجموعه‌ای از دریاچه‌های متعدد و برم‌های زیبا که پناهگاه انواع اکوسیستم‌های نادر و قابل مطرح شدن در سطـح ملی و بین‌المللی است، چشم‌اندازهای قابل ملاحظه‌ای را به وجود آورده که علاوه بر برخوردار بودن از ارزش مکان گردش می‌تواند در سرویس‌دهی به علاقمندان به ورزشهای

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

کوهستانی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. توانمندی‌های برشمرده در مورد استان فارس می‌تواند زمینه‌های مساعدی را برای استفاده بهینه از امکانات موجود ایجاد کند. به طور کلی قابلیتهای استان در زمینه فعالیتهای گردشگری با توجه به امکانات موجود آن را می‌توان به این شرح بیان کرد:

- امکانات و قابلیتهایی که می‌تواند در امر سرویس‌دهی به جهانگردان و ایرانگردان در قالب خدمات تفریحی به کار گرفته شود.
- توانمندیهای فرهنگی استان که زمینه‌های مساعد تحقیقات باستان‌شناسی و مردم‌شناسی را در خود دارد.
- جهانگردی تجارتی که روند رشد و توسعه صنایع دستی و ماشینی استان را به تمام جهان با فرهنگهای مختلف و آداب و سنن متفاوت معرفی می‌کند.
- شهر شیراز با برخورداری از مراکز درمانی و متخصصان مجرب در طی چندین دهه در امر سرویس‌دهی درمانی به کشورهای همجوار فعالیت داشته که این مسئله می‌تواند توانمدیهای استان را برای به وجود آوردن یک مرکز درمانی عظیم در منطقه خاورمیانه آشکار کند.
- به این ترتیب استان فارس با در اختیار داشتن این ویژگیها و امکانات و قابلیتهای خاص و منحصربه فرد می‌تواند از موفق‌ترین قطبهای جذب و رشد گردشگری در عرصه ملی و بین‌المللی باشد. در این میان نباید مشکلات و تنگناهای مربوط به این بخش را نادیده گرفت بنابراین شناسایی مشکلات این صنعت و سپس ارائه راهکارهای مناسب می‌تواند در بهبود وضع جاذبه‌ها و در نتیجه افزایش سهم گردشگری نقش به سزایی داشته باشد.

۱۴. تنگناها و محدودیتها

تنگناها و محدودیتها در زمینه صنعت گردشگری استان فارس به سه دسته تقسیم می‌شود:

الف- تنگناها و محدودیتهای موجود در رابطه با امکانات زیربنایی

- ✓ بیشتر مراکزی که در استان توانایی جذب گردشگر را دارند از نظر سرویس‌دهی در موارد راه وترابری، مخابرات و انرژی بسیار محدود هستند و علل اصلی این محدودیتها را می‌توان بکر بودن برخی جاذبه‌های طبیعی، دور بودن از جاده اصلی و ناآشنایی اهالی محلی به ارزش این گونه جاذبه‌ها دانست.
- ✓ در شمال خلیج‌فارس، فرودگاه شیراز به عنوان دومین فرودگاه دارای مشخصات و ویژگیهای فنی شناخته شده است اما در سالهای اخیر از اهمیت و موقعیت آن کاسته شده، حال آنکه با توجه به قابلیتهای مکانی ضروری است نسبت به احیای مرکزیت پروازهای خارجی (به کشورهای حوزه خلیج فارس و آفریقا) تدبیری اندیشیده شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

✓ کمبود راههای مواصلاتی دارای مشخصات راه اصلی سبب پرتردد شدن مسیرهای حرکت در استان و افزایش میزان تصادفات جاده‌ای و حاشیه شهری، جرح، فوت و خسارت می‌شود. بیشتر راههای استان فارس را بقایای راههای قدیمی تشکیل می‌دهد که با ارتقای کیفیت فنی و روکش آسفالت مورد بهره‌برداری و استفاده قرار می‌گیرد.

✓ امکان دسترسی و استفاده از فن‌آوریهای جدید خرید و فروش، پست کالاها و مخابرات مانند استفاده از کارتهای اعتباری و خدمات پستی سریع و اینترنت در اماکن و مسیرهای دارای قابلیت و جاذبه‌های گردشگری استان وجود ندارد.

✓ امکانات استاندارد ارائه خدمات حمل کالا و مسافر مانند پایانه‌های مسافری و باربری در سطح استان و به ویژه در مراکز شهرستانهای دارای جاذبه گردشگری بسیار محدود است.

ب- تنگناها و محدودیتهای موجود در رابطه با تأسیسات و تجهیزات مورد نیاز و مراکز اقامتی

✓ مرکزیت نداشتن برگزاری تورهای متنوع گردشگری در استان و به ویژه شهر شیراز، به‌طوری که تمامی بنگاههای تورگردانی و گردشگری خارجی از مرکزیت تهران و سایر نقاط کشور آغاز شده و بنگاههای تورگردانی استان به عنوان طرف قرارداد یا کارگزار آنها فعالیت دارند حال آنکه با توجه به جایگاه و سابقه فارس در گردشگری جهان به سادگی می‌توان مرکزیت جلب، ورود و توزیع گردشگری خارجی مناطق یاد شده را در شهر شیراز تأمین و سامان‌دهی کرد.

✓ نبود نظارت بر کیفیت کار و قیمت در ارائه خدمات و کالاهای ارائه شده به گردشگران خارجی و داخلی و وجود جو بی‌اعتمادی و سوءاستفاده از گردشگران در میان آنها.

✓ نبود حداقل امکانات رفاهی و بهداشتی در بیشتر مراکز و مجتمع‌های اقامتی و پذیرایی بیرون و دورن‌شهری برای تمامی اقشارسنی و جنسی گردشگران داخلی و خارجی.

✓ عدم وجود دفاتر ارائه خدمات گردشگری رایگان نظیر نقشه‌های راهنما، خدمات رزواسیون مالی و پولی و نظایر آن توسط افراد دوره‌دیده و صاحب صلاحیت مانند تورگردانان رسمی در پایه‌های مسافربری و فرودگاهها.

✓ نبود امکانات و احساس ضروری نبودن آموزش اصولی شیوه پذیرایی وتأمین رفاه گردشگران در اماکن اقامتی و ارتقای کیفی و کمّی خدمات قابل ارائه به گردشگران و مهمانان این اماکن.

✓ نبود توجیه اقتصادی در ایجاد تحرک در زمینه رونق و رواج سرمایه‌گذاری در ساخت وساز هتلهای بین‌المللی و دارای درجه‌بندی بالا در استان.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

ج- سایر تنگناها و محدودیتها

✓ رسیدگی نکردن به آثار باستانی موجود در استان و جلوگیری نکردن از تخریب فیزیکی آنها.

✓ ناآشنایی روستاییان به اهمیت آثار به جا مانده تاریخی و تخریب آنها به طرق گوناگون.

✓ وجود مدیریت چندگانه و ضوابط و مقررات متنوع و گاه متضاد و ناکارآمد در بخشهای مختلف گردشگری استان نظیر سازمان پایانه‌ها، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، شهرداریها، اداره بهداشت عمومی، نیروی انتظامی و مانند آن.

✓ نبود بانک اطلاعاتی ساده و کارآمد و گسترده برای ثبت داده‌ها و تحلیل جریانهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زمینه گردشگری و تحولات آن در استان، این بانک باید دارای داده‌های پایه و ضروری برای برنامه‌ریزیهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در بخش گردشگری باشد.

۱۵. پیشنهادها

- جمع‌آوری اطلاعات کامل و جامع از تمام اماکن تاریخی، مذهبی، فرهنگی و طبیعی در قالب فیلم، عکس، اسلاید، تاریخچه و توسط سازمانهای مربوط به این امر مانند میراث فرهنگی و گردشگری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، محیط زیست و ارائه آنها به عموم و گردشگران به صورت فیلم، کتابهای راهنما، بروشور، مجلات تبلیغاتی.
- برگزاری تورهای گردشگری در فصول مختلف با موضوعات متنوع مانند تورهای طبیعت‌گردی، مذهبی، فارس‌شناسی و اقلیم‌شناسی.
- تبلیغات حضوری و فروش محصولات داخلی و صنایع دستی، برگزاری نمایشگاههای بزرگ در کشورهای گردشگر پذیر در مقاطع زمانی که تراکم گردشگر وجود دارد با به‌کارگیری جلوه‌های تأثیرگذار هنرهای نور، تصاویر، معماری و طراحی برگرفته از آثار هنری تاریخی و جلوه‌های زیبا با مجریان آشنا به زبان بین‌المللی و بومی در قالب مردمان هر منطقه با پوشش لباسهای محلی.
- فعال کردن بخش خصوصی در قالب سازمانهای غیردولتی (NGO) با عنوان حمایت از گردشگری.
- ساخت برخی برنامه‌ها و فیلمهای آموزشی در ارتباط با نحوه برخورد و تعامل گردشگری توسط صدا وسیمای استان به عنوان رسانه محلی.
- در نظر گرفتن راهنما برای سایر جاذبه‌ها به ویژه کارشناسان متخصص و آشنا به زبان بین‌المللی جهانگردی و توان برقراری ارتباط با گردشگر به منظور ارائه اطلاعات به گردشگران.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

- مرمت آثار تاریخی و باستانی و زیباسازی محیط اطراف آنها و ایجاد باور برای حفظ این آثار در بین مردم و مسئولان.
- هماهنگی در فعالیت بخشهای بازاریابی، برنامه‌ریزی، مدیریت و انسجام متقابل با سایر استانهای مجاور و استفاده از تجربه مفید آنها.
- انجام مطالعات امکان سنجی، شناخت، توانمندیها، شناسایی مشکلات و محدودیتها.
- احداث یا راه اندازی اماکن گردشگری در مناطق برخوردار از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی و مذهبی استان.
- ارائــه خدمــات گردشگری با ضبط شرح حال شخصیتها و شرح اماکن دیدنی و تاریخی به زبانهای مختلف دنیا و پخش صوت آن برای استفاده گردشگران.
- ایجاد ارک حاشیه‌ای در روستاها و کنار جاده به منظور جلب جهانگردان و ایجاد زمینه‌های رفاهی برای آنان.
- توسعه و تجهیز پیست اسکی شهرستان سپیدان.
- تکمیل و راه اندازی مجموعه سد درودزن.

منابع

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس (۱۳۸۱)، « برنامه سوم توسعه استان فارس ۱۳۸۳-۱۳۷۹».

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس (۱۳۸۳)، «گزارش اقتصادی - اجتماعی استان فارس سالهای ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱»، پاییز.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس(۱۳۷۸)، «بخشهای مطالعاتی قابلیت‌سنجی استان فارس»، زمستان.

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس، *سالیانه آماری استان فارس*، سالهای مختلف.

سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس (۱۳۸۴)، «نتایج طرح آمارگیری و نظرسنجی از گردشگران نوروزی در استان فارس»، تابستان.

سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس، *آمار و گزارشهای سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان فارس*، سالهای ۱۳۸۵-۱۳۸۰.

سینایی، وحید (۱۳۸۲)، «گردشگری در ایران، عملکردها و چالشها»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

حسینی، علی و همکاران،(۱۳۸۲)، *طرح جامع گردشگری استان فارس*، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-17]